

VITÁK A TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETBEN

Az Intézet középkori magyar osztálya Hegyi Klárának A törökkori bíráskodás és jogszolgáltatás e témakörben végzett kutatásairól szóló beszámolóját 1964. december 18-án, Paulányi Oszkár Termelés és vállalkozás a selmeci bányagazdaságban a XVI. sz. derekán e. monográfiáját a korszak több. intézeten kívüli kutatójának részvételével 1965. február 5-én, Győrffy György Buda és Pest kialakulása e. tanulmányát 1965. június 7-én vitatta meg.

A legújabbkori magyar osztály 1964 áprilisában M. Somlyai Magda A népi demokratikus korszak kutatásának problémái e. tanulmányát boesátotta vitára. A szerző a forradalom és államhatalom jellegével kapcsolatos, még tisztázatlan problémákat igyekezett — részben új kutatások alapján — megvilágítani. 1964. december 18-án tartották szovjet, csehszlovák, román, jugoszláv történészek részvételével, Kővágó László vitaindító előadásával az 1918—19. évi forradalmi és nemzeti mozgalmakról e. téma. 1965. február 26-án Jemnitz János A Magyarországi Szociáldemokrata Párt irányvonala e. munkája és 1965. május 14-én Ságvári Agnes A Népfront és a koalíció Magyarországon 1935—48 e. monográfiáját vitáját.

Az egyetemes történelmi osztályon 1964. október 23-án Gondai Imre A hadi és békecélok szerepe a Monarchia háborús politikájában e. tanulmánya, 1965. március 19-én Kerekes Lajos Ausztria története 1918—1955 és 1965. június 11-én Somogyi Éva Osztrák választójogi reformtörvények 1907-ben e. munkája került megvitatásra.

SAKMAI TOVÁBBKÉPZÉS

A tudományok fejlődése valamennyi tudományág számára szükségessé teszi a rendszeres szakmai továbbképzést. A történettudományban is jelentkezik ez a szükséglet, de az eddigi tanári továbbképzési formák az ismeretközlésre és a pedagógiai módszertanra helyezték a súlyt és alig foglalkoztak a szaktudományos képzettséggel. Történettudományunknak elmélyültebben kell foglalkoznia a marxista gazdaság- és társadalomtörténeti összehasonlító módszer, a rokontudományokkal összehangolt komplex kutatási eljárás, a korszerű statisztika, demográfia, szociológia eredményeinek alkalmazásával. A Történettudományi Intézet célszerűnek látta a tudományos utánpótlásnak az eddiginél térszerűbb biztosítására a továbbképzés rendszeressé tételét és kiszélesítését. Ezért az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi kara és az Országos Pedagógiai Intézet közreműködésével 1964 októberében megindította kétéves szakmai továbbképző tanfolyamát. Vezetését Benda Kálmán kandidátus, az Intézet tudományos munkatársa vállalta. Az előadók intézeti és intézeten kívüli szakemberekből kerülnek ki: a 42 résztvevőből 24 középiskolai tanár, a többiek egyetemi és főiskolai gyakornokok, levéltári és múzeumi munkatársak, továbbá az Intézet gyakornokai. A résztvevők több mint kétharmada vidéki. — Az első évben módszertani és forráskritikai problémák, a másodikban historiográfiai kérdések és vitás tudományos problémák kerülnek megtárgyalásra. Az egésznapos foglalkozások a következők voltak:

1964. okt. 13. Az 1526 előtti okleveles anyag forrásértéke és felhasználása a gazdaság- és társadalomtörténetben. Előadók: Mállyusz Elemér és Győrffy György.
1964. okt. 14. Az 1526—1848 közti iratanyag jellege, gazdaság- és társadalomtörténeti forrásértéke. Előadók: Stukovics István és Varga János.
1964. dec. 22. A kapitalista nagyüzemek, bankok és uradalmak szervezete és működése, a történetükre vonatkozó iratanyag jellemzése. Előadók: Berend T. Iván és Szabad György.
1964. dec. 23. A feudális kori és a miniszteriális közigazgatási szervezet felépítése, működése és irattermelése. Előadók: Ember Győző, Sashegyi Oszkár és Vörös Károly.
1965. febr. 26. Az írásos visszaemlékezések és a szóbeli adatközlések forrásértéke és forráskritikája. Előadók: Paulányi Ervin és Orbán Sándor.

1965. febr. 27. A hírlapok forrásértéke és forráskritikája. Előadók: *Dezsényi Béla és Erényi Tibor*.
1965. ápr. 6. A tárgyi emlékek mint a néptömegek mindennapi életének forrásai. Előadók: *László Gyula, Hofer Tamás, Voit Pál és Endrei Walter*.
1965. ápr. 7. Az irodalmi alkotások, a folklór és a szociográfia mint a tömegek szellemi életének és társadalmi tudatának forrásai. Előadók: *Katona Imre, Heckenast Gusztáv és Hanák Péter*.

Az intézeti szakmai-ideológiai továbbképzés keretében 1965. január 29-én *Mód Aladár* né Az életszínvonal számszerű mérésének metodikai kérdéseiről, 1965. május 31-én *Mátrai László* akadémikus a békés egymás mellett élés filozófiai problémáiról, 1965. június 4-én *Szabó Imre* akadémikus a szocialista jogelmélet néhány problémájáról tartott előadást. — Az Intézet gyakornokai és segédmunkatársai a marxista államelméletet, a marxista agrárkérdés és a nemzeti probléma fejlődését tanulmányozták, ugyancsak a szakmai-ideológiai továbbképzés keretében.

INTÉZETI MUNKATÁRSÁK DOKTORI ÉS KANDIDÁTUSI VITÁI

1965. július 15-ig a következő intézeti munkatársak védték meg disszertációjukat:

Nevelő Irén: A magyarországi munkásosztály helyzete és mozgalmái az I. világháború kezdetétől a Nagy Októberi Szocialista Forradalomig. Opponensek: *Galántai József* kandidátus és *Sipos Aladár* kandidátus.

Kovács Endre: A Kossuth-emigráció forradalmi és demokratikus kapcsolatai (Doktori disszertáció). Opponensek: *Révész Imre* akadémikus, *Mód Aladár*, a történelemtudományok doktora és *Arató Endre* kandidátus.

Adám Györgyné: Magyarország és a Kisantant, 1936—1938. Opponensek: *Berend T. Iván*, a történelemtudományok doktora és *Arató Endre* kandidátus.

INTÉZETI KIADVÁNYOK

Az Intézet gondozásában megjelenő *Értekezések a Történelmi Tudományok Köréből*. Új sorozat 35. és 36. számaként Szilágyi János: Munkásosztályunk általános műveltségi helyzete 1919—1945 között és Farkas Dezső: A két forradalom Bihar megyei történetéhez 1917—1919 c. tanulmánya jelent meg.

Megjelent *Lévai Zsuzsa*: A párizsi békekonferencia és Magyarország 1918—19 c. munkája (Bpest, Kossuth Kiadó, 1965. 307 l.)

Elhagyta a sajtót a Diplomáciai iratok Magyarország külpolitikájához c. forráskiadvány II. kötete, A müncheni egyezmény létrejötte és Magyarország külpolitikája 1936—38 címmel. Összeállította *Adám Magda* (Bpest Akadémiai Kiadó. 1965. 1029 l.)

MAGYARORSZÁG TÖRTÉNETE 10 KÖTETBEN

A MTA Történettudományi Intézetének javaslatára megindultak a munkálatok Magyarország története tíz kötetes tudományos feldolgozására. Sürgető feladat két évtized marxista kutatásainak számbavétele és az összefoglalásból adódó új problémák tisztázása. A társadalom érdeklődése a történelmi kérdések iránt növekszik és szükségessé teszi ennek a munkának megindítását. Az egyes köteteket 3—5 szerző fogja megírni, de az egyes kötetek köré a szerkesztőség tömöríti a korszak legkiválóbb szakértőit. A rokottudományok művelői is bekapcsolódnak a munkába és ezzel biztosítják a komplex történelmi előadás megvalósulását. A szerkesztőbizottság vezetése *Molnár Erik* akadémikus, a Történettudományi Intézet igazgatójának kezében van. Az egyes kötetek főszerkesztői: *Székely György, Elekes Lajos, Pach Zsigmond Pál, Ember Győző, Barta István, Hanák Péter, Molnár Erik, Nemes Dezső és Lederer Emma*. A szerkesztőbizottság tagjai: *Andics Erzsébet, Kovács Endre, Makka László, Mályusz Elemér, Mátrai László, Olla István, Pamlényi Ervin, Ránki György, Révész Imre, Sinkócics István, R. Várkonyi Ágnes, Vass Henrik és Zsigmond László*. A terv szerint az első kötet 1970-ben jelenik meg.

MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉSI EMLÉKEK

A Magyar Tudományos Akadémia II. osztálya 1963-ban megbízta a Történettudományi Intézetet, hogy együttműködve az Országos Levéltár, az Országgyűlési Könyvtár, a Magyar Történelmi Társulat és az egyetemek és rokonintézmények szakembereivel, indítsa meg az 1606 végével leállt *Magyar Országgyűlési Emlékek* sorozat további kötetének kiadási munkálatait. A Magyar Országgyűlési Emlékek szerkesztőbizottsága 1965. március 9-én, Molnár Erik

akadémikus elnökleivel ülést tartott, amelyen a sorozat főszerkesztője beszámolt az anyagfeltáró munka eddigi eredményeiről. Az anyagfeltárás 1964 tavaszán megindult, s a Bizottság korábbi határozata értelmében a jelen szakaszban az 1607—1790-es periódusra terjed ki. Az eddigi munka során, részben vagy egészben, elsősorban az Országos Levéltár Archivum Regni állaga, a Magyar Királyi Kancellária és a Magyar Királyi Kamara anyaga került feldolgozásra, továbbá az Országgyűlési Könyvtár Gyurikovits-gyűjteménye és az Országos Széchényi Könyvtár Folia Latina sorozata. Ha a munka a megkezdett ütemben folyhat tovább, 1966 végére az anyag lényeges része együtt lesz és megkezdődhet az országgyűlési kötetek egyes iratainak sajtó alá rendezése. — Az eddigi munkálatok messzemenően igazolják a vállalkozáshoz fűzött reményeket: az előkerült iratok nem egy esetben lényegesen új megvilágításba helyezik XVII—XVIII. századi történelmünk politikai és társadalmi viszonyait.

INTÉZETI MUNKATÁRSOK RÉSZVÉTELE AZ INTÉZETEN KÍVÜL TARTOTT ELŐADÁSOKON

Az Akadémiai Nagygyűlésen, 1965. április 21-én *Szigeti József* egyetemi tanár előadást tartott a társadalomtudományok tudatformáló szerepéről. Korreferense, *Elekcs Lajos* levelező tag, egyetemi tanár, az Intézet Tudományos Tanácsának tagja a történettudomány tudatformáló szerepéről adott elő. A vitához *Lackó Miklós*, az Intézet tudományos munkatársa is hozzászólt.

Az MSZMP Párttörténeti Intézetében 1965. május 24—25-én konferenciát tartottak a Párt szövetségi politikája 1935-től napjainkig témaköréből. A bevezető előadást *Molnár Erik* akadémikus, az Intézet igazgatója tartotta, Marx és Engels szövetségi politikája az 1872-ig terjedő időben címmel. Az Intézet részéről *Ságvári Ágnes* tud. főmunkatárs szerepelt még előadással, melyben az osztályszövetség, a népfront-politika és a koalíció terminológiai kérdései mellett az 1944—45 közt végbement társadalmi mozgalmaknak a politikai harcokra gyakorolt hatását mutatta be.

INTÉZETI MUNKATÁRSOK KÜLFÖLDI KUTATÓÚTJAI, ELŐADÁSAI

Kerekes Lajos 1964 június—júliusában a bécsi Institut für Zeitungswissenschaft munkatársaival konzultált a bécsi magyar emigráns sajtó (1918—1934) c. tanulmányához, Az Ausztria története 1918—1955 c. népszerű-tudományos összefoglaló munkája befejezéséhez pedig az Österreichische Staatsbibliothek és az Institut für Zeitgeschichte levéltáraiban kutatót.

Az NDK Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete Fasizmus és II. világháború címmel tudományos konferenciát rendezett 1964. szeptember 3—4-én Berlinben, a II. világháború kitörésének 25. évfordulója alkalmából. Magyar részről *Tilkovszky Loránt* (Történettud. Intézet) és *Rázsó Gyula* (Hadtörténeti Intézet) tartottak korreferátumot. Tilkovszky elemezte a magyar külpolitika stratégiáját és taktikáját a II. világháború kirobbanása időszakában, Rázsó pedig a magyar kormány indokairól beszélt a SzU elleni hadbalépésre. — A konferencia nagy nyilvánosság előtt folyt (tömegszervezetek, televízió stb.), anyagának megjelentetéséről később történik döntés.

Mályusz Elemér, az Intézet főmunkatársa, a Thuróczy-Kronikával és a Zsigmondkori Oklevéltár munkálataival kapcsolatban codex és levéltári kutatásokat végzett 1964 szeptemberében Prága, Pozsony és Olmütz levéltáraiban.

Nemzetközi történelem-symposiont tartottak Bécsben 1964. szeptember 7—9-én Ausztria-Magyarország és az I. Internacionálé tárgykörben. *Jemnitz János*, mint meghívott előadó, az internacionalizmus és nacionalizmus kérdését tárgyalta a századforduló munkásmozgalmában.

Kovács László az akadémiai csereegyezmény keretében 1964. szeptember 18.—október 8-a között tanulmányúton tartózkodott Csehszlovákiában. Kutatásokat folytatott Magyar és csehszlovák forradalmárok kapcsolatai 1918—19 c. témájához; Prágában a Párttörténeti Intézet archívumában és könyvtárában, a Központi Állami Levéltár belügyminisztériumi és igazságügy-minisztériumi fondjában, Pozsonyban a Párttörténeti Intézet archívumában és az Állami Levéltárban; Eperjesen a Szlovák Tanácsköztársaság múzeumában.

Györfly György Jugoszláviában a XI—XII. századi okmánytárhoz szükséges kutatásait végezte 1964. szeptember 20.—október 10-e között. Zágráb, Rijeka, Split, Rab, Zadar és Dubrovnik levéltáraiban egyeztetett és jelölt ki okleveleket filmzésre.

Pamlényi Ervin 1964 szeptember—októberében Bécsben az Österreichisches Staatsarchiv és Nationalbibliothek-ban, a magyar történetírás XIX. századi történetéhez, a magyar emigráció; elsősorban Horváth Mihály és Szalay László külföldi tevékenységére vonatkozó anyagokban végzett kutatásokat.

R. Várkonyi Ágnes 1964. október 1—29. a merseburgi Landeshauptarchiv, a lipcsei Universitätsbibliothek könyv- és irattárában, a berlini Staatsbibliothek könyv-, kézirat- és

zenetörténeti anyagában és a Brandenburgisches Landeshauptarchiv anyagában kutatott. Főleg a Habsburg-abszolútizmus magyarországi adó- és vámpolitikája egyetemes összefüggéseinek vizsgálatához jelentősek e kutatások. Nagy anyagot jelölt ki filmezésre.

L. Nagy Zsuzsa 1964. október 19.—november 14. közt Csehszlovákiában kiegészítő anyaggyűjtést végzett a párizsi békekonferencia és Magyarország e témájához. Prágában a KÜM levéltárban, Pozsonyban a francia katonai misszió és a Šrobár-hagyaték anyagában talált értékes adatokat. *Nevelő Irén* a pozsonyi és prágai levéltárak és könyvtárakban a csehszlovák munkásosztály 1945 utáni politikai és szociális helyzetének anyagát tárta fel távlati tervéhez.

Mályusz Elemér 1964 októberében a Pothast-munkálatok magyar vonatkozásairól számolt be Rómában. Ott-tartózkodását vatikáni levéltári kutatásokkal kötötte egybe. *Győrffy György* 1964. október 19. és november 16. közt Olaszországban kutatott a XI—XII. századi okmánytárhoz. Okleveleket jelölt ki filmeztetésre. Palermóban az Istituto Siciliano di Studi Bizantini e Neellenici vendégeként vetítettképes előadást tartott az ohridai kongresszusról és Macedónia középkori emlékeiről. Firenzében a Bibliotheca Riccardiana-ban és az Uffici-ben őrzött állami levéltárban folytatott kutatást.

1964. október 26-tól november 24-ig *Bendu Kálmán* Pozsony, Besztercebánya, Lőcse, Eperjes és Kassa levéltáraiban dolgozott. Az 1607—1608-as országgyűlések témakörében végzett kutatásainak eredményeképpen filmfelvételek készülnek a magyar—csehszlovák csere keretében.

Franciaországban rendezték 1964. november 16—19-én az I. Internacionálé nemzetközi kongresszusát, melyen az Intézet részéről *Molnár Erik* igazgató és *Jennitcz János* vettek részt. *Erényi Tibor* és *Jennitcz János* közös munkája az írásban beadott előadás: A magyar munkásmozgalom az I. Internacionálé idején; *Jennitcz János* ezenkívül a magyar munkásmozgalom sajátos vonásairól adott elő hozzászólásában.

Csatári Dániel, az Intézet tudományos titkára, 1964 novemberében az olasz diplomácia kelet-európai politikája (1945) c. témájához végzett kutatásokat római levéltárakban és könyvtárakban. *Hanák Péter* 1964. november 9—12-én résztvett a polgári pártok történetének kutatása témakörben rendezett jeni konferencián. *Benczédi László* 1964. november 16-tól december 12-ig tartózkodott Csehszlovákiában. A Thököly-felkelés társadalmi háttere c. kutatási témájához *Pozsony, Trencsén, Bicsce, Turóc, Liptó, Gömör, Zólyom* és *Barş m.* levéltári forrásaiban végzett kutatásokat.

Spira György 1964. november 19.—december 3-ig a kolozsvári és bukaresti levéltárakban végzett kutatásokat a magyar nemességné a XIX. század derekán végbement átalakulásával foglalkozó tervmunkájához. Mintegy 3000 iratot jelölt ki filmrevételre.

Az Osztrák Tudományos Akadémia meghívására 1964. november 25-én *Bendu Kálmán* Bécsben a magyarországi életrajzi kutatások történetéről és jelenlegi helyzetéről adott elő a bécsi egyetem számos professzora és kb. 120 meghívott előtt.

A csehszlovák társadalomtudományok művelői 1965. március 16—19-én a népi demokratikus korszak történetének kérdéseiről konferenciát tartottak Liblicében. Magyar részről *Csizmadia Andor* egyetemi tanár, *Ságóvári Ágnes*, az Intézet főmunkatársa, *M. Somlyai Magda* munkatárs és *Szabó Bálint*, a Párttörténeti Intézet főmunkatársa vett részt. A konferencia résztvevői valamennyien felszólaltak és a magyarországi történeti események ismertetésével és elemzésével igyekeztek gazdagítani a népi demokratikus forradalom jellegének kérdésében már régóta folyó vitát.

1965. április 13—17. között, a II. világháború évfordulójára rendezett moszkvai nemzetközi történetész kongresszuson, melyen 20 ország képviseltette magát, az Intézet részéről *Álám Magda*, *Juhász Gyula* és *Ránki György* h. igazgató vett részt.

Kovács Endre 1965 április—májusában a bécsi Staatarchivban végzett kutató munkát a Habsburg-Monarchia nagyhatalmi helyzete 1849—67 között c. tervmunkájához. Követi jelentéseket, utasításokat és a Varia anyagot nézte át. — *Gonda Imre* 1965 áprilisában az I. világháború befejezésének, valamint az utódállamok megalakulásának időszakára vonatkozó levéltári anyagban kutatott a prágai és pozsonyi levéltárakban. — *H. Harasztó Éva* az Anglia és Középkelet-Európa 1933—38 c. készülő monográfiája számára kutatott a csehszlovák külügyminisztériumi iratokban (Masaryk londoni csehszlovák követ jelentései) és sajtóanyagban 1965. április 10—21. között.

Tilkovszky Loránt 1965 májusában anyagot gyűjtött a pozsonyi, nyitrai és kassai levéltárakban Dél-Szlovákia a magyar uralom alatt c. monográfiájához.

1965. május 17-én a Novi Sad-ban tartott tárgyalásokon magyar részről, az Intézet megbízásából *Varga János* vett részt. Itt a magyar—jugoszláv együttműködési megállapodás keretében a polgári forradalmat megelőző időszak kutatásának összehangolását vitatták meg.

1965. május 20-án, a müncheni Súdost-Institut meghívására *Bendu Kálmán* A jozefinizmus és a jakobinizmus kérdései Magyarországon és a Habsburg-Monarchia országaiban címmel előadást tartott. Az előadás a Súdost-Institutban, mintegy 50 főnyi közönség előtt hangzott el; szövege megjelenik a Súdostforschung c. folyóiratban.

Az École Pratique des Hautes Études meghívására 1964-ben az Intézet három tagja tartózkodott Párizsban. Június—augusztus hónapokban *Benda Kálmán*, aki tervmunkájára, a Rákóczi-szabadságharc külpolitikájára vonatkozó kutatásait egészítette ki a Külügyminisztérium levéltárában, a francia Országos Levéltárban és a Hadügyi levéltárban. Szeptember—decemberben *Laackó Miklós* A mai nyugat-európai történeti-szociológiai irányzatok c. témához vezetett kutatómunkát. Október—decemberben *Ráukli György*, az Intézet h. igazgatója gyűjtött kiú anyagot a XIX. század gazdaságtörténetére, különösen az ipari forradalomra és az iparosítás kérdésére vonatkozólag. Ezen kívül megállapodásokat kötött a francia—magyar történészkapcsolatok megjavítására: többek között esetleges közös kiadványokról, együttes kollokviumok tartásáról és a rendszeres további ösztöndíjakról tárgyalt. Két előadást is tartott: A magyar történetírás helyzete és problémái címmel a párizsi Magyar Intézetben és A XIX. századi magyar társadalom és gazdaság címmel a Sorbonne kelet-európai szemináriumán. Mindkét előadáson számos vezető francia történész jelent meg.

A csehszlovák Párttörténeti Intézet 1964 októberében tartott nemzetközi szemináriumán az Intézet részéről *Juhász Gyula* vett részt. A történészek beszámoltak külföldi kollegáiknak az ellenállási mozgalom történetének legújabb eredményeiről.

1964 októberében csehszlovák—magyar történész vegyesbizottság ülésezett Pozsonyban és Besztercebányán. Ezen az Intézet kiküldöttként *Ádám Magda* és *Paulínyi Oszkár* jelent meg-

Kerekes Lajos mint a német—magyar történész vegyesbizottság tagja, *Jemnitz János* mint meghívott vett részt 1965 márciusában a Berlinben tartott tárgyaláson, ahol a további eredményes együttműködés érdekében elhatározták egy közös tanulmányfűzetsorozat megindítását a német—magyar történelmi kapcsolatok tárgyköréből.

KÜLFÖLDI VENDÉGEINK

Dr. Werner Hartke professzor, akadémikus, a berlini Német Tudományos Akadémia elnöke, aki „Neue Aspekte für die Prägung der humanistischen Idee” címmel előadást tartott az Akadémián, 1964. október 16-án Intézetünket is felkereste. Magyarországi útja során *Tayib Gökbilgin*, az isztambuli egyetem történész-professzora is szeret éjtelte, hogy meglátogassa az Intézetet: 1964. október 23-án baráti megbeszélésen vett részt. Az 1964 végén hazánkba érkezett külföldi történészek közül *Albert Soboul*, a Clermont-Ferrand-i egyetem professzora 1964. november 27-én „A francia történetírás mai irányzatai” címmel; *Sugar Peter*, a Washingtoni Egyetem professzora 1964. november 27-én, „Kelet-Európa problémái a jelenkor amerikai történetírásában” címmel; *Bányai László*, a Román Tudományos Akadémia bukaresti Történettudományi Intézet h. igazgatója 1964. december 7-én „Forradalmi mozgalmak Erdélyben 1918—19” címmel tartott előadást az intézeti munkatársak és a meghívottak előtt. 1964. december 18-án *Rochus Doer*, a lipcsei Marx Károly Egyetem európai népi demokráciák történetével foglalkozó intézetének h. igazgatója konzultált az Intézet legújabbkori történész-szakembereivel, egyben tárgyalást folytatott a két intézmény szorosabb együttműködésének megszervezéséről.

Vladimir Pavlovics Susarin, a moszkvai Történettudományi Intézet munkatársa 1964 decemberében és 1965 januárjában kutató Magyarországon középkori történetének levéltári és könyvtári anyagában. *S. N. Velikov*, a Bolgár Tudományos Akadémia balkanisztikai intézetének tudományos munkatársa 1965 januárjában a Széchényi Könyvtárban és a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárában végzett kutatómunkát. *Robert F. Byrnes*, a Bloomington Egyetem professzora 1965. február 2-án az Intézetet is felkereste. *Ilja Boriszovics Berhin*, a Szovjetunió Történettudományi Intézetének főmunkatársa 1965. május 31-én járt az Intézetben, hogy az újkori történet szakembereivel megbeszéléseket folytasson. *Ivan Erceg*, a Jugoszláv Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének munkatársa a budapesti levéltárak XVIII. századi anyagában kutatót és 1965 júniusának első napjaiban felkereste az Intézet néhány munkatársát is.

1964. december 6—10. között öt tagú jugoszláv történészküldöttség járt Budapesten. *Dragosláv Jankics* professzor, a belgrádi Társadalomtudományi Intézet igazgatójának vezetésével. A jugoszláv és magyar történészek tárgyalásokat folytattak a két ország történettudományai közötti kapcsolatok rendszeressé tétele és a kutatómunka koordinálás tárgyában. Megállapodás jött létre a kölcsönös tájékoztatás megjavításáról, több közös érdekű téma kutatói közötti intézményes és személyes kapcsolat létesítéséről és néhány elsőrendű fontosságú munkát közös elvégzéséről. A két bizottság tervbevette, hogy a következő években ezekről a kérdésekről munkaértekezleteket, konferenciákat rendez. Így többek közt megtárgyalja a két országban használatos összefoglaló kézikönyvek, tankönyvek általános problémáit és azokat a részletkérdéseket, ahol eltérés mutatkozik a jugoszláv és magyar történeti felfogás között. — Molnár Erik igazgató december 7-én fogadta a bizottságot, az Akadémia főtitkára, Erdély Grúz Tibor pedig az Akadémia Tudósklubjában rendezett tiszteletükre fogadást. — A küldöttség tagjai

Andrija Radenics és *Dimitrij Gorgyevics*, a Szerb Tudományos Intézet munkatársai, *Vuk Vinaver*, a Társadalomtudományi Intézet munkatársa és *Löbl Árpád* professzor voltak.

1964 folyamán a következő történészek kutattak Magyarország levéltáraiban és könyvtáraiban a magyar—csehszlovák kutatócsere keretében: *Chmelová Otília*, *Hapák Pavel*, *Vadkertyová Katerína*, *Sedlák Vincent*, *Bokes František*, *Suchý Michal*, *Guzi Ján*, *Špiesz Anton*, *Marsina Richard*, *Ratkoš Peter*, *Juck Lubomír*, *Tibenský Ján*, *Novotný Ján*, *Rečková Eva*, *Sedlák Imrich*, *Halaga Ondrej*, *Deák Ladislav*, *Bianchi Leonard*, *Brtař Rudo*, *Matovčik Augustín*.

A *Történelmi Szemle* 1964 V. 11. évf. 2. számában közölt intézeti bibliográfiából sajnálatos módon kinaradt Zsigmond László egyetemi tanár tudományos munkásságának alábbi három tétele:

413/a Maďarsko a Mnichovska Dohoda. Kdo zavinił Mnichov? Sbornik z mezinárodního vedeckého zasedáné k 20. výročí Mnichova. Praha, 1959. 235—250. l.

584/a A német imperializmus és militarizmus újjáéledésének gazdasági és nemzetközi tényezői (1918—1923). Bp. Akadémiai Kiadó, 1961. 446 l.

656/a Die Stellung Frankreichs zum deutschen Imperialismus und Militarismus am Ende des ersten Weltkrieges. Die Volksmassen, Gestalter der Geschichte. Festgabe für Prof. Leo Stern zu seinem 60. Geburtstag. Berlin, Rütten und Loening. 1962. 390—405. l.

A Művészettörténeti Értesítő legújabb száma a régi magyar művészet periodizációs problémáit megtárgyaló konferencia anyagával együtt közli hozzászólásomat is. Sajnálatos kell megjegyeznem, hogy egyrészt érvelésem utólagos stiláris módosítására már nem nyílt alkalmam, másrészt a nyomtatott szöveget csak részben volt lehetőségem kikorrigálni. Az utóbbi okból olvasható lovagság helyett lovasság, vagy maradtak ki az utolsó előtti bekezdés következő mondatában a kiemelt szavak: „Itt a lényeg az lenne, hogy a városi polgárság győzedelmeskedik.”

Mályusz Elemér